

Sääksisäätiön toimintakertomus vuodelta 2020

Yleistä

Petolintujen suojelu, seuranta ja tutkimus nähdään yhteiskunnassa yhä tärkeämpänä toimintana samalla kun biodiversiteetin köyhtyminen on edennyt myös Suomen luonnossa. Sääksisäätiötä kehitetään vastaamaan tähän haasteeseen.

Sääksisäätiön vuosi 2020 oli suurten muutosten vuosi. Säätiössä sääksen hyväksi tehdyn työn rinnalle nousi merikotkan suojelu- ja tutkimustyön jatkaminen säätiön siipien alla. Toimintaa päätettiin kehittää perustamalla myös viestintätyöryhmä sekä haukka- ja pöllötyöryhmä. Samalla säätiön toimintaan on liittynyt maamme parhaita petolintujen asiantuntijoita eri puolilta maata. Toiminnan laajennuksen läpivienti ja suunniteltujen aktiiviteettien saaminen täyteen vauhtiin tulee vaatimaan paljon työtä myös tämän vuoden jälkeen. Sääksisäätiö on tulossa petolintujen suojelua edistävänä yleishyödyllisenä yhteisönä yleiseen tietouteen.

Toinen merkittävä asia kuluneen vuoden aikana oli myös Suomessa ihmisten elämään vaikuttanut koronapandemia. Säätiön ja sen kentällä toimivien vapaaehtoisten työhön tämä vaikutti aika vähän, mutta Pohtiolammen Sääksikeskuksessa se aiheutti kävijämäärien ja liikevaihdon huomattavaa vähenemistä, mikä taas heijastuu säätiön mahdollisuuksiin tukea petolintujen hyväksi tapahtuvaa toimintaa. Sääksisäätiö täytti kuluneena vuonna 30 vuotta, mutta koronan takia vuosijuhlan vietto siirrettiin vuoteen 2021.

Ympäristöministeriön toiminta-avustus säätiölle kasvoi. Lisäksi loppuvuodesta ympäristöministeriö päätti teettää Sääksisäätiöllä selvityksen merikotkien porotaloudelle aiheuttamista vahingoista. Selvitys alkaa keväällä 2021 ja päättyy seuraavan vuoden syksyllä.

Sääksityöryhmä

Sääksisäätiö on virallisesti toiminut 30 vuoden ajan ja edistänyt työllään merkittävästi sääksien suojelua, tutkimustyötä ja tunnettuutta suuren yleisön keskuudessa. Tiedottamisen kohteena ovat olleet erityisesti metsänomistajat, metsäammattilaiset, ympäristöviranomaiset ja luontoharrastajat. Sääksirengastajien noin sadan henkilön joukko on ollut tässä työssä ratkaisevan tärkeä. Vuonna 1971 käynnistetty sääksien seuranta- ja tutkimusprojekti on sitonut heidät eri puolilla maata tehokkaasti toimivaksi verkostoksi. Nyt, vuonna 2020 säätiön toiminta on merkittävästi laajentunut, mikä avaa uusia mahdollisuuksia myös sääksen suojelun ja tutkimuksen kehittämiseksi. Tätä työtä jatkaa säätiössä sääksityöryhmä.

Sääksityöryhmä koostuu aiemmin toimineesta säätiön työvaliokunnasta, jota nyt täydennettiin uudelleen organisoitumisen yhteydessä eri puolilla maata tämän linnun parissa toimivilla jäsenillä. Sääksityöryhmän kokoonpano oli seuraava: Heikki Kainulainen (pj), Kim Hietikko, Petri Hirva, Vesa Hyryläinen, Juhani Koivu, Harri Koskinen, Olli Lehtimäki, Pasi Leinonen, Simo Loisa, Risto Mattila, Heljä Pylvänäinen, Sirpa Rautiainen, Anu Turku, Raimo Uusitalo, Jonna Viisainen, Panu Villanen, Jorma Yrjölä.

Sääksityöryhmän päätehtävänä on toimia sääksien suojelutyön ohjaavana ja toimeenpanevana ryhmänä Sääksisäätiön hallituksen alaisuudessa. Työryhmälle hyväksyttiin syksyllä toimenkuva, jossa määritellään tarkemmin toiminnan tavoitteita ja toimintatapoja.

Sääksityöryhmän toiminta vuonna 2020

Sääksityöryhmä puheenjohtajana toimi alkuvuodesta Simo Loisa ja loppusyksystä lähtien Heikki Kainulainen. Pandemiatilanteen johdosta työryhmän kokoukset pidettiin etäkokouksina keväästä lähtien. Työryhmän kokouksia oli kaikkiaan 3 kpl.

Merkittävä osa työstä oli Pohtiolammen Sääksikeskuksen toimintaan ja ympäristökasvatukseen liittyviä tehtäviä kuten palvelurakenteiden kehittämistä, sääksikuvauksien järjestämistä ja talkootoimintaa.

Sääksien suojelutyö on alkujaan painottunut Hämeeseen ja edelleen suuri osa sääksityöryhmän työstä kohdistuu tälle alueelle. Pertti Saurola ja Juhani Koivu apulaisineen hoitivat Hämeen alueen pesätarkastukset entiseen tapaan. Maakunnallinen toiminta on lisääntynyt ja on tärkeä osa sääksityöryhmän tekemisiä. Sääksityöryhmän jäsenistä Lounais-Suomen toimintaa hoiti Raimo Uusitalo avustajineen, Kainuussa Vesa Hyyryläinen ja Heljä Pylvänäinen, Lapissa Heikki Kainulainen sekä rengastusten osalta myös Jaani Mustonen sekä Antti Pöllänen. Kaakkois-Suomen toiminnasta on vastannut Pertti Koskimies, Pirkanmaalla Hannu Simola ja Jani Pihlman. Huomioitavaa on, että sääksityöryhmän toiminta ei vielä kuluneena vuotena kattanut koko maata.

Sääksien pesinnän seuranta ja rengastus

Kanta-Hämeessä tarkastettiin noin 150 pesäpaikkaa ja rengastettiin yli 120 poikasta. Pohjois-Karjalassa ja Etelä-Savossa tarkastettiin noin 90 pesäpaikkaa ja poikasia rengastettiin 70 sekä lisäksi vielä 15 jäi rengastamatta ongelmapesiltä. Kesän 2020 poikastuottoa voidaan pitää verrattain huonona. Kainuussa poikasrengastuksia kertyi yhteensä 150. Lounaisessa Suomessa käytiin tarkastamassa yli 100 pesää, josta n. 70 % oli tekopesiä. Eläviä poikasia oli 22, joista rengastettiin 19. Turun Lintutieteellisen yhdistyksen alueella oli tunnettuja, asuttuja reviierejä 55, joista onnistui lentopoikasvaiheeseen saakka 44 pesää. Kainuussa rengastettiin yli sata poikasta. Lapissa tarkistettiin noin 30 pesäpaikkaa ja rengastettiin 12 poikasta. Säätiön apurahan turvin Jaani Mustonen rengasti sääksien poikaset Rovaniemen seudulta Vuotsoon ja Antti Pöllänen Vuotsosta Utsjoelle. Ilmeisesti erittäin runsasluminen talvi ja myöhään sulanut lumi aiheuttivat erittäin huonon pesimätuloksen näillä alueilla. Kolme neljäsosaa tarkastetuista pesistä oli tyhjillään ja niistä kolmannes oli pudonnut talven aikana puusta. Vain viidessä pesässä oli poikasia ja näistäkin vain kaksi oli heinäkuun lopussa rengastusikäisiä. Lapin muilla alueilla toimii muutama rengastaja, joiden toiminta ei ole tarkemmin säätiön tiedossa.

Rengastustoiminnan ja rengastajien yhteistyön edistämiseksi päätettiin perustaa sähköpostiverkko. Sääksiverkko perustetaan Luomuksen toimesta Helsingin yliopiston palvelimelle. Sääksirengastajat voivat liittyä verkkoon kevään 2021 aikana.

Tekopesät

Kanta-Hämeen ja Pirkanmaan alueella rakennettiin 9 uutta tekopesää (5 pesää Juhani Koivu, Harri Koskinen, Simo Loisa, Kim Hietikko ym ja 3 pesää Hannu Simola ja Ilmari

Häkkinen). Kainuussa rakennettiin 3 tekopesää (Vesa Hyyryläinen, Heljä Pylvänäinen). Lapin alueella ei tekopesiä rakennettu. Lounaissuomalainen sääksen suojeluryhmä rakensi kaksi uutta tekopesää Metsähallituksen hallinnoimille suojelualueille Pohjois-Satakuntaan (Raimo Uusitalo, Hannu Pihlasalo, Jaakko Reponen, Seppo Järvinen ja Pekka Muuttomaa).

Pesäkamerat

Säätiöllä oli toiminnassa sääksien pesäkamerat Janakkalassa, Mynämäellä, Paltamossa ja Kolarin Ylläslompolossa. Kameroiden välittämää kuvaa oli mahdollista seurata säätiön nettisivujen kautta, Ylläslompolon kameran osalta myös Youtubessa. Mynämäen pesäkameran kuvaa saattoi seurata Luomuksen kotisivuilta. Janakkalan pesällä pesintä onnistui hyvin ja pesältä rengastettiin kolme poikasta. Kamera toimi hyvin juhannuksen tienoille. Sen jälkeen kuvaa tuli satunnaisesti, kunnes heinäkuun puolivälissä kameralta ei enää välittynyt kuvaa. Paltamon pesällä sama sääksipari pesi jo viidettä vuotta peräkkäin ja tuotti kaksi rengastusikäistä poikasta. Kamera toimi aluksi hyvin, mutta lopetti toimintansa heinäkuun lopulla. Ylläslompolon pesällä ei ollut pesintää, mutta sääkset kävivät pesällä usein ja myös rakensivat pesää. Ylläslompolon kamera on uusi ja toimi erittäin hyvin koko kesän.

Kameroiden toiminnasta raportoitiin lupapäätösten mukaisesti Varsinais-Suomen ELY-keskukselle. Janakkalan ja Paltamon kamerat ovat vanhaa kalustoa, joka pitäisi uusia toimintavarmuuden parantamiseksi. Lounais-Suomen pesäkamera asennettiin testikäyttöön ELY-keskuksen ja maanomistajan luvilla Mynämäen tekopesälle 23.2.2020. Suorat live -kamerälähetykset sääksien käyttäytymisseurantaa varten käynnistettiin maaliskuun lopulla 2020. Kamera on saman työryhmän kuin Satakunnankin pesäkamerat. (Hannu Kero, Seppo Pitkänen ja Juhana Pitkänen). Korkeatasoisen testikameran ja mikrofoniin toiminta onnistui moitteettomasti.

Tekopesän lähistöllä alkanut Munax Oy:n pakkaamorakentamisen maansiirtotyöt häiritsivät kevätmuutolta saapuneiden sääksien pesimisen aloitustoimia huhtikuun jälkipuoliskolle saakka. Pesälle asettui vielä nuori sääksikoiras Roni, joka oli rengastettu Salossa, Teijon kansallispuiston pesällä kesällä 2016. Roni ja Sariksi nimetty puolisonsa eivät tuottaneet poikasia kaudella 2020. Kamerälähetys tämän parin pesinnästä on tarkoitus aloittaa näillä näkymin maaliskuun 2021 lopulla YouTubessa osoitteessa www.youtube.com/lounaissaakset.

Lähetinsääkset

Hämeessä oli satelliittiseurannassa kolme sääkseä: Ilpo (Renko), Sten (Hauho) ja Simo (Vääksy – Mäntsälä). Ilpon ja Stenin lähettimet ovat mykistyneet Afrikassa, toivottavasti vain tilapäisesti, mutta Simo lähettää säännönmukaisesti paikannuksiaan Ghanasta, Voltajärveltä, joka on maailman suurin patojärvi.

Lounaisen Suomen satelliittisääksiä oli seurannassa kaksi: Iitu (Eura) ja Sanni (Siikainen). Iitu muutti Senegaliin ja Sanni Kameruniin. Tarkat talvehtimispaikat ovat etsinnässä, koska joko tukiasemien yhteyden puutteesta tai lähettimien jännitteen laskusta johtuen kummastakaan linnusta ei ole saatu paikannuksia varsinaiselta talvehtimisalueelta. Kainuussa on satelliittiseurannassa ollut Salli vuodesta 2019. Salli muutti turvallisesti talvehtimispaikalleen Ruandaan Akageran kansallispuistossa sijaitsevalle Ihema-järvelle.

Muita toimia

Kanta- Hämeen ikimuistoisten ja jo pääosin autioituneiden sääksen pesäpaikkojen tarkastaminen aloitettiin syyskesällä 2020. Työhön osallistuivat Ilmari Häkkinen, Harri Koskinen, Kim Hietikko, Simo Loisa ja Juhani Koivu. Syksyllä tarkastettiin ja osin kuvattiin noin 30 vanhaa pesäpaikkaa. Työ jatkuu edelleen, jäljellä vielä noin 100 kohdetta eri puolilla Hämettä.

Juhani Koivu ja Keijo Ruuskanen olivat käynnistämässä Lempäälän kaupungin kanssa selvitystä mahdollisista korvaavista tekopesistä Tampereen ohitustietä koskevalla alueella. Sääksikirjan uuteen laitokseen kerättiin materiaalia dronekuvauksin ja riistakameroilla (Ilmari Häkkinen, Harri Koskinen, Jorma Yrjölä ja Risto Mattila). Kainuun maakunnan kanssa alkoi Vesa Hyyryläisen toimesta 2 vuotta kestävä yhteistyö, jonka tavoitteena on ottaa huomioon sääksen pesäpaikat tuulivoimaloiden suunnittelussa. Työhön liittyy sääksien satelliittiseurantaa.

Kittilässä Ounasjoen itäpuolella sijaitsevalla uudella sääksen pesällä pesintä keskeytyi Kittilän kultakaivoksen (Agnico Eagle) jätevesien purkuputken työmaan läheisyydessä (työmaa alle 50 m pesästä). Asiasta ilmoitettiin Lapin ELY-keskukselle ja suoraan Agnico Eaglelle. Agnico Eaglen ympäristöpäällikkö Jaakko Saukkoriipi ilmoitti, että yhtiö on valmis kustantamaan korvaavan tekopesän rakentamisen.

Esitelmät, julkaisut ja lausunnot

Merikotka ja sääksi -seminaari järjestettiin yhteistapahtumana 25-26.1.2020 Valkeakosken Päivölän opistolla. Kahden päivän tilaisuudessa pidettiin useita esityksiä sekä merikotkasta, sääksestä ja petolinnuista sekä keskusteltiin yhteistyön mahdollisuuksista. Ilmari Häkkinen piti esitelmän Rengastajakokouksessa Vaasassa 8.2. aiheesta: Piekanojen parissa Tunturi-Lapissa.

Sääksestä ja sääksiharrastajista julkaistiin säätiön väen toimesta useita raportteja ja selvityksiä:

- Björklund, H., Saurola, P. & Valkama, J. 2020: Petolintuvuosi 2019 oli kohtalainen (Summary: Breeding and population trends of common raptors and owls in Finland in 2019). -- Linnut-vuosikirja 2019:44--59.
- Saurola, P. 2020: Pentti Linkola – maasto-ornitologian tiennäyttävä. – Linnut 3/2020:19--29.
- Juhani Koivu ja Ilmari Häkkinen laativat 29.8. Ympäristöministeriön pyynnöstä selvityksen torjuntakeinoista, joilla voidaan estää sääksien vierailut kalanviljelylaitoksilla.

Pohtiolammen Sääksikeskuksen toiminta

Pitkään ja hyvin jatkunut yhteistyö Taigabird Oy:n kanssa toimi vanhaan tapaan. Sääksikeskuksen kahvila- ja luontomatkailupalvelut on vuokrattu tälle yritykselle, jonka kanssa yhdessä on hoidettu keskuksen kunnossapitoa. Jouko Alhainen käytti paljon aikaansa Pohtiolammella ja omien töidensä ohessa suoritti samalla alueen valvontaa eikä kesän aikana tapahtunut kalavarkauksia eikä ilkivaltaa. Pohtiolammen alueen vuokrasopimus on tehty Wääksyn kartanon kanssa (Sonja ja Henrik Danielsson) vuoden 2021 loppuun, joten uusinta tulee ajankohtaiseksi. Alueen vuokra on jaettu puoliksi Taigabird Oy:n kanssa.

Koronapandemian vaikutukset Sääksikeskuksen toimintaan olivat merkittäviä. Pohtiolammen kävijämäärä väheni oleellisesti edellisiin kesiin verrattuna. Taigabird Oy:n arvion mukaan kohteella kävi noin 20 000 vierasta. Kävijämäärä väheni Taigabird Oy:n arvion mukaan noin 30 % edellisten kesien luvuista. Tähän vaikutti oleellisesti se, että esimerkiksi juhannusjuhlista samoin kuin pienemmistäkin yleisötapahtumista luovuttiin. Myös suosittu Tornien taisto -tapahtuma peruttiin. Säätiön tulojen kannalta tärkeiden piilokojujen käyttöaste romahti, koska kojut suljettiin koko kevään parhaan sesongin ajaksi. Niin ikään keskikesän ja syksyn varauksista monet kuvaajat, ennen muuta kaikki ulkomaalaiset peruuttivat varauksensa koronaan vedoten. Monissa kotimaan matkailun kohteissa tänä erikoisena vuonna havaittua yleisöryntäystä ei Pohtiolammella siis koettu.

Sääksikeskuksella on toimiva yhteistyö Kangasalan kaupungin kanssa. Keskuksessa ovat työskennelleet seuraavat kaupungin työntekijät:

- Kari Pajula huoltomiehenä 1.1.-6.1.2020
- Kari Oskari Sievänen huoltomiehenä 27.3.-26.9.2020
- Markku Viitanen huoltomiehenä 27.3.-26.9.2020
- Kari Nopanen työskenteli koko kesäkauden Sarsan muinaispolun oppaana ja huoltomiehenä (Visit Kangasala). Hänen työpanoksensa oli muutamina päivinä myös satunnaisesti säätiön käytettävissä.

Juhani Koivu on aikaisempien vuosien tapaan toiminut Pohtiolammen Sääksikeskuksen toiminnanjohtajana. Hän vastasi huoltomiesten työaikojen raportoinnista työvoimaviranomaisille. Lisäksi hän on toiminut yhteyshenkilönä eri hankkeiden koordinoinnissa mm. tekopesäohjelmien ja pesäkamerahankkeiden valmistelutöissä sekä toimintaryhmä Linnanseutu ry:ssä.

Sääksien kuvaus piilokojuista

Piilokojujen käyttö kevätkaudella jouduttiin koronan vuoksi ajamaan kokonaan alas. Ulkomaalaiset kuvaajat peruuttivat paria tapausta lukuun ottamatta koko kesäkauden kaikki kuvausvuoronsa. Kun kojut kesäkuulla avattiin kuvaajien käyttöön, edellytti se kojujen hygieniatason nostoa: hankittiin mm. erä kertakäyttöisiä tyydynsuojuksia, käsidesipulloja, hengityssuojaimia ja siivoustarvikkeita. Kojujen vuoteita ei varustettu lainkaan vuodevaatteilla.

Kohteella vierailevien sääksien lukumäärä jatkoi edelleen laskuaan. Keskeisin syy tähän lienee ilmaston lämpenemisen myötä tapahtuneet jyrkät muutokset lähivesien kalakannoissa. Myös paikallisen Punainen Paroni -nimisen sääksen muita sääksiä karkoittava vaikutus näkyi luvuissa. Merikotkaparin vierailut Pohtiolammen ilmatilassa vakiintuivat selvästi. Aikuinen merikotka tahi jopa kaksi samanaikaisesti nähtiin läpi kesän kohteen pihapiirissä. Ne eivät ainakaan vielä yrittäneet saalistaa itse sääksialtaasta, mutta ainakin kerran kotka lähti ajamaan saalista kuljettavaa sääkseä takaa. Kuvaajien informoinnista, laskutuksesta ja muista kuvaajille kohdennetuista palveluista vastasi Anu Turku.

Säätiön tuottoisin myyntituote oli koronakesästä huolimatta edelleen piilokojujen vuokraus. Piilokojujen tuotto kattoi kohteen tavanomaiset ylläpitokulut kuten kala- ja reuhankinnat. Sen sijaan se ei tällä hetkellä mahdollista investointien eikä edes isompien korjausten rahoittamista.

Sääksiaiheiset myyntituotteet

T-paitojen, lippisten, korttien ja muiden sääksituotteiden myynti väheni oleellisesti edellisiin kesiin verrattuna. Tämä johtui ennen muuta siitä, että kohteella ei järjestetty yleisötapahtumia. Pönttöjä myytiin kuitenkin lähes sama määrä kuin aikaisemminkin. Säätiön suunnittelema siirtyminen verkkokauppaan ei edistynyt vuoden 2020 aikana.

Näyttelyt

Luontovalokuvaaja Hannu Vainiopekka yhteistyössä Sääksisäätiön kanssa järjestivät valokuvanäyttelyn kahvion tiloissa kesällä 2020. Näyttelyn teemana oli esitellä merikotkan suojelutyön arkipäivää. Näyttely oli avoinna koko kesäkauden ajan. Korkealuokkaisista kuvista koostuva näyttely sai runsaasti kiitosta Pohtiolammella vierailleilta luonnonystäviltä. Näyttely oli syksyllä esillä Hämeenlinnan pääkirjastossa ja sitä on tarkoitus kierrättää eri puolilla maata.

Sääksikeskuksen ja Pohtiolammen toimintaa esittelevä valokuvanäyttely ”Muinaisen Sarsan salaisuudet – kehittyvä kesänäyttely” oli esillä Kangasalatalon aulatilassa 23.6.-13.9.2020. Näyttely tavoitti useita satoja katsojia, vaikka kävijämäärä sinänsä oli koronan vuoksi rajattu minimiin. Hanke toteutettiin yhteistyössä Heikki Mäenpään (Visit Kangasala) kanssa.

Varsin suosittu Kangasalan Lasten löytöretki -tapahtuma järjestettiin poikkeuksellisesti sekä virtuaalisena 27.6.-4.7.2020, vaikka kysymyksessä oli tapahtuman 20. juhlavuosi, Sääksikeskus ei järjestänyt nettiin mitään erityistä ohjelmaa tapahtuman tiimoille.

Sääksikeskuksen saneeraus- ja kunnostustoimenpiteet

Yleisötornin sisätilojen katto- ja seinäpinnat pinnoitettiin kevään aikana uudelleen. Niin ikään vierailijoille tarkoitettu sääksen informaatioaineistoon perustuva pysyvä näyttely uusittiin. Kattoon on tarkoitus vielä valmistaa luonnolliseen kokoon sääksialtaalla kalastavien lintujen silhuettoja. Hankkeen toteuttivat Jonna Viisainen, Ilmari Häkkinen ja Juhani Koivu.

Yleisötornin lähiympäristön polkuverkostoon rakennettiin puuttuilta osin painekyllästetyistä pylväistä reunavallit. Lisäksi kuvaajien polku sorastettiin uudella murskekerroksella.

Muinaismuistopolun ympäristön avaamista jatkettiin laajalla alueelta. Polkuhan lähtee Pohtiolammen pihamaalta ja sen ympäristöä on perinteisesti hoidettu Museoviraston, Kangasalan kaupungin, Taigabird Oy:n ja Sääksisäätiön yhteistyönä. Polun varrella sijaitsee Suomen vanhin keittiö, jota pidetään arkeologisena aarteena. Sarsan löytymisen 100-vuotisjuhla oli tarkoitus järjestää Pohtiolammella 12.9.2020, mutta se jouduttiin koronan takia siirtämään etätapahtumaksi. Sarsa-seuran isännöimä juhla järjestettiin netin välityksellä kutsuvieraille lauantaina 19.9.2020.

Talkootyö Sääksikeskuksen hyväksi

Pohtiolammen sääksikeskuksen ympäristön ja pihapiirin huoltotöistä merkittävä osa tehtiin edelleen talkootyönä, vaikka korona asetti talkootyöllekin merkittävät rajoituksensa. Kuluvana vuonna talkoot kohdistettiin lähinnä reuna-alueiden

pensaikkojen raivauksiin. Talkootyön määrän mittaus ei voi olla kovin tarkkaa, mutta Sääksikeskuksen hyväksi kirjattiin vähintään 704 talkootyötuntia 16 eri henkilön toimesta.

Korona vähensi talkootöiden kokonaismäärää noin 30 %:lla edellisvuosiin verrattuna. Talkoisiin osallistuivat seuraavat henkilöt (sulkeissa kirjattu tuntimäärä): Jouko Alhainen (65), Kim Hietikko (15), Markku Hyvärinen (8), Ilmari Häkkinen (41), Heikki Kainulainen (8), Juhani Koivu (320), Olli Lehtimäki (15), Simo Loisa (45), Risto Mattila (6), Kari Noponen (30), Kari Pajula (30), Helena Rautaharkko (15), Anu Turku (25), Jonna Viisainen (65) ja Panu Villanen (8).

Muuta Sääksikeskuksen toimintaa

Jouko Alhainen järjesti yhteistyössä Arto Miikkulaisen kanssa Pohtiolammen osallistumisen Luomuksen organisoimaan Sisämaan seurantapyynti (SSP) -hankkeeseen, jossa pyydetään, mitataan ja rengastetaan varpuslintuja. Yleisöllä oli mahdollisuus parina päivänä seurata rengastustyötä. Rengastukset jatkuivat aina joulukuulle saakka.

Saukkojen vierailut varastoaltailta jatkuivat talvikaudella ja loppusyksystä aiheuttaen merkittävää vahinkoa. Sähköpaimen esti vain osittain saukkojen tunkeutumisen ja johti siihen, että saukot kaivautuivat syvälle verkkoaidan alle ja pääsivät kaloihin kiinni.

Merikotkatyöryhmä

WWF:n vuonna 1973 perustama merikotkan suojeluprojekti ja työryhmä siirtyivät Sääksisäätiön yhteyteen vuoden 2020 alussa ja merikotkatyöryhmän koordinaatioryhmään kuuluivat seuraavat henkilöt: Jouko Högmänder (pj), Camilla Ekblad (sihteeri), Heikki Lokki (seurantavastaava), Toni Laaksonen (tutkimusvastaava), Pekka Rusanen (Syken edustaja), Teemu Honkanen (Varsinais-Suomi), Torsten Stjernberg (Ahvenanmaa), Seppo Keränen (Satakunta), Juhani Koivusaari (Merenkurkku), Tuomo Ollila (Lappi ja Kuusamo), Hannu Ekblom (Suomenlahti).

Merikotkatyöryhmän toiminta vuonna 2020

Kulunut vuosi oli ensimmäinen, jolloin merikotkatyöryhmä toimi Sääksisäätiön yhteydessä. Kun säätiön toiminta on samaan aikaan muutoinkin kehittämisen kohteena, oli vuosi paljolti toimintatapojen yhteensovittamista. Maaliskuusta alkaen koronapandemia rajoitti monia aktiviteetteja Suomessa. Merikotkatyöryhmän toimintaan sen vaikutus oli vähäinen, maastotyöt sujuivat entiseen tapaan ja kasvokkain tapahtuvat tapaamiset korvautuivat etäkokouksilla.

Työryhmä koordinoi ja ohjeisti pesätarkastajien tekemän tietojen ja näytteiden keruun sekä poikasten rengastuksen. Työryhmä piti yhden etäkokouksen syksyllä. Merikotkatyöryhmän kenttätyö on järjestetty seitsemän aluetyöryhmän avulla, jotka organisoivat pesätarkastukset varsin itsenäisesti. Lapissa inventoinneista vastaa Metsähallitus. Ahvenanmaan pesien tarkastuksen kustansi Ålands Penningautomatförening. Siellä pesien tarkastuksessa käytettiin ensimmäistä kertaa helikopteria, josta on pesätarkastuksissa aiemmin kokemusta Lapissa.

Pesivän merikotkakannan inventointi

Merikotkakannan inventointiin vuonna 2020 osallistui noin 120 pesätarkastajaa, joiden toiminta kattoi kaikki merkittävät merikotkan esiintymisalueet Suomessa. Koko maassa kaikkiaan 1 162 merikotkan pesää tarkastettiin, näistä asuttuja oli 579, ja ne tuottivat 586 poikasta. Inventointeihin käytettiin 3 352 vapaaehtoisten pesätarkastajien työtuntia, ajettiin veneellä 9 282 km ja autolla 39 591 km (lukuissa ei ole mukana Ahvenanmaan ja Lapin työpanosta ja matkoja).

Ympäristöministeriö myönsi keväällä Sääksisäätiölle petolintujen suojeluun toiminta-avustuksen, josta 10 283 euroa käytettiin merikotkainventoinneissa syntyvien kulujen kattamiseen. Suurin menoerä oli pesätarkastajien matkakulujen korvaaminen. Näiden kattaminen avustuksella mahdollisti inventointien läpiviennin koko maassa. Matkakuluja ja veneiden käyttökustannuksia korvattiin 19 laskun edestä ja suurin osa pesätarkastajista ei ottanut mitään korvauksia. Kaikki työ oli vapaaehtoistyötä. Lapin ja Ahvenanmaan maastotöiden kustannukset saatiin katettua toista tietä eivätkä ne kohdistuneet Sääksisäätiölle.

Osa avustuksesta käytettiin uusien mustien, vasemman jalan lukurenkaiden hankkimiseen, koska edellinen erä oli loppumassa. Luomus kustansi alumiiniväriset E-renkaat, joissa kookkaat merkit on tehtaalla värjätty mustaksi, mutta ei lukurenkaita. Suomessa käytettävissä merikotkan lukurenkaissa on F-kirjain ja kolme muuta kirjainta tai numeroa. Kahden renkaan käytöllä varmistetaan renkaiden yksilöllisen tunnistamisen mahdollisuus myöhemmin erityisesti valokuvista. Tämä mahdollistaa rengaskontrollien määrän moninkertaistamisen ja tunnistustietojen saamisen pesiltä sekä yleensäkin eläviltä linnuilta useaan kertaan.

Vuoden inventointi osoitti, että merikotkakanta on edelleen kasvamassa, joskin tärkeimmillä esiintymisalueilla Ahvenanmaalla ja Turun saaristossa kanta ei viime vuosina ole kasvanut. Sielläkin uusia reviierejä ja pesiä löytyy, mutta samaan aikaan vanhoja autioituu. Reviirien määrä kasvoi edellisvuoteen verrattuna 10 % ja todettujen poikasten määrä 4%. Viimeisten viiden vuoden aikana (2015 – 2020) asuttujen reviiirien määrä on kasvanut 18% ja todettujen poikasten määrä 33%. Vuoden 2020 luvut täydentyvät ja tarkentuvat vielä yksittäisten uusien tietojen tullessa työryhmän tietoon viiveellä.

Pesätarkastajat tallentavat inventointitiedot Helsingin yliopiston alaisen Luonnontieteellisen keskusmuseon (Luomus) Lintuvaara-palvelussa Kirjekyyhky-lomakkeilla, josta ne tarkistuksen jälkeen siirretään Haliaeetus-tietokantaan. Täältä tietoja luovutetaan harkinnan mukaan alueellisille ELY-keskuksille, metsäviranomaisille ja maankäytön suunnittelijoille, jotta merikotkien pesät voitaisiin ottaa huomioon erilaisissa hankkeissa.

Tiedotus ja koulutus

Merikotkatyöryhmällä on sisäisessä viestinnässä apuna oma sähköpostiverkko, joka on osoittautunut hyväksi välineeksi viestinnässä ja ohjeistuksessa. Verkkoa seuraavat kaikki ne pesätarkastajat ja merikotkia seuraavat lintuharrastajat, joilla on sähköpostiosoite.

Merikotkatyöryhmä ja Sääksityöryhmä järjestivät yhteisen seminaarin ja koulutustilaisuuden jäsenilleen Valkeakosken Päivölässä 25.-26.1.20. Ohjelmassa oli mm. pesäinventointien ja satelliittilähetinlinnuista saatujen tulosten esittelyä, keskustelua työ- ja kirjausmenettelyjen tarkennuksista jne. WWF:n pääsihteeri Liisa Rohweder osallistui seminaariin ja kiitti merikotkatyöryhmää 47 vuotta jatkuneesta yhteistyöstä,

joka nyt päättyi merikotkatyön siirtyessä Sääksisäätiön yhteyteen. Seminaariin osallistui 61 henkilöä. Useat heistä ovat mukana sekä merikotkan että sääksen inventoinneissa.

Merikotkatyöryhmällä on tapana tehdä pesimäkauden jälkeen valtakunnallinen tiedote merikotkan pesimätuloksesta ja sen erityispiirteistä kunakin vuonna. Tiedote lähti medialle elokuussa, mutta ei – aiemmista vuosista poiketen – saanut erityisen suurta näkyvyyttä. Merenkurkussa todettiin merikotkan pesäpuun kaataminen hakkuissa. Työryhmän paikalliset edustajat tiedottivat asiasta näkyvästi ja rakentavasti. Hakkuut toteuttanut yhtiö ei ollut saanut etukäteen tietoa pesästä.

Työryhmän sisällä voitiin todeta, että viranomaisille tapahtuva raportointi kestää turhan pitkälle seuraavaan kevääseen, mikä johtuu siitä, että tietojen kirjaus Kirjekyyhkyyän viivästyy viimeisiä lomakkeita odotellessa. Toisaalta Suomen Metsäkeskus, jonka tehtäviin kuuluu metsänkäyttöilmoitusten vastaanotto, ei ole enää useaan vuoteen ottanut merikotkatietoja omiin järjestelmiinsä teknisten vaikeuksien takia. Tämä mahdollistaisi viime hetken hälytyksen hakkuuoikeuden haltijalle merikotkan pesästä. Tavoitteena tulisi toki olla tiedon saaminen käyttöön jo hakkuiden suunnitteluvaiheessa. Merenkurkun pesäpuun kaato näyttääkin vauhdittavan tietojen siirtoa Luomuksesta Suomen Metsäkeskukselle ja muille metsäalan toimijoille. Luomuksessa Lajitietokeskuksen viranomaisportaali on käyttöönotto-vaiheessa. Merikotkatyöryhmän edustajat olivat aktiivisesti mukana muotoilemassa ohjeistusta merikotkan pesien suojelemiseksi metsätaloustoiminnassa samalla kun päivitetään vastaavat asiat sääksen ja maakotkan osalta.

Vuosittain luonnosta löydetään useita loukkaantuneita merikotkia, joita vaihtelevin tuloksin hoidetaan eläinhoitoloissa kuntoon. Vuonna 2020 eräät näistä saivat paljon huomiota julkisuudessa mm. somen vauhdittamina. Kuusamossa samoin kuin Pohjois-Savossa löydetty linnut saivat kuntoutumisen jälkeen selkäänsä satelliittilähettimen. Paraisten ulkosaaristossa löytyi lokakuussa merihädässä oleva merikotka, joka pelastettiin. Se oli rengastettu lähistöllä 16 vuotta aikaisemmin ja tunnettiin pesivänä muutaman kilometrin päässä löytöpaikasta. Lintu kuitenkin menehtyi ja linnun pelastajat saivat paljon myönteistä huomiota Facebookissa. Merikotkatyöryhmä päätti selvittää mahdollisuutta yhdenmukaistaa sekä loukkaantuneista kotkista, tuulimyllyihin kuolleista kotkista että satelliittikotkista kerättävää ja julkaistavaa tietoa.

Sääksisäätiön kotisivut uusittiin (www.saaksisaatio.fi). Ne ovat nyt edustavat ja niissä on paljon tietoa merikotkasta sekä sitä koskevasta tutkimuksesta ja suojelutyöstä. Yhteydenpidon helpottamiseksi säätiö perusti sähköpostiosoitteen merikotka@saaksisaatio.fi, johon ohjataan kysymykset, havainnot ja muut yleisöltä tulevat kommentit.

Tutkimus

Turun yliopiston Biologian laitos jatkoi merikotkaa koskevaa tutkimusta, joka käyttää merikotkatyöryhmän pesätarkastajien keräämää aineistoa inventointilomakkeilta, höyhen- ja ravintonäytteistä sekä pesätarkastusten yhteydessä otetuista emolintukuvista. Pesiltä monien vuosien ajan kerättyjä näytteitä luettelointiin ja järjestettiin. DNA-analyysyjä tehtiin osana lintujen genotyypin selvittämistä, tavoitteena yhdistää pesäpaikoilta kerättyjen aikuisten lintujen sulkien genotyyppisiä aiemmin kerättyihin pesäpoikasten genotyyppisiin. Emolinnuista pesillä otetuista valokuvista on tunnistettu emojen rengaskoodeja.

Vuonna 2020 valmistui kaksi Turun yliopiston Biologian laitoksella tehtyä julkaisua merikotkasta. Camilla Ekbladin ym. tutkimus Lapin merikotkien ravinnon käytöstä ja pesintäympäristön valinnasta julkaistiin Polar Biology -julkaisusarjassa (<https://doi.org/10.1007/s00300-020-02769-1>). Työryhmän jäsenet ovat olleet mukana myös julkaisussa, joka selvitti merikotkan ja merimetson roolia happamista sulfaattimaista liukenevien metallien leviämistä ([sciencedirect.com/science/article/pii/S0048969720309347](https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0048969720309347)). Omar Badawiehin pro gradu -työssä selvitettiin työryhmän aineistojen tuella merimetson osuutta merikotkien ravinnossa. Lapin höyhennäytteiden elohopeapitoisuuksien määrittäminen eteni ja Saaristomeren merikotkien höyhennäytteiden analyysit ovat parhaillaan työn alla.

Luomuksen ja Turun yliopiston vuodesta 2009 alkaen satelliittilähettimellä valjastamista 16 merikotkan poikasesta 3 on vielä hengissä. Niistä ”Fiia” ja ”Ivar” aloittivat pesinnän neljä- ja kahdeksanvuotiaina vuonna 2017, ja Lapissa syntynyt Mari jatkaa vielä vaelteluaan. Työryhmän jäsenten yksityisten tukijoiden avulla laittamia muita lähettämiä on kolmella aikuisella linnulla (nimiltään Minna, Jykä ja Mikko), jotka otettiin kiinni vahingoittuneena tai heikkokuntoisena 2019 ja 2020. Merikotkatyöryhmän kolmen elossa olevan lähetikotkan matkojen seuranta on mahdollista Luomuksen sivuilla <https://www.luomus.fi/fi/satelliittimerikotkat>, mutta kolmen muun tiedot ovat hajallaan tutkijoilla.

Loppuvuodesta Sääksisäätiö osallistui ympäristöministeriön järjestämään tarjouskilpailuun, jossa etsittiin tekijää tutkimukselle merikotkan porotaloudelle aiheuttamista vahingoista. Säätiö sai hankkeen toteutuksen, joka alkaa vuoden 2021 alkupuolella.

Merikotkan suojelu

Vuodesta 2019 alkaen maamme merikotkakanta on virallisen luokittelun mukaan elinvoimainen. Tämä oli taustana sille, että merikotkan suojelutyön edistäminen siirtyi WWF Suomelta vuoden 2020 alussa Sääksisäätiölle. Merikotka on kuitenkin edelleen EU:n lintudirektiivin I-liitteen suojelema laji sekä Helcomin indikaattorilaji, jonka pesimätulosta seurataan osana Itämeren tilan seurantaa. Luonnonsuojelulain 39§ suojaa isojen petolintujen pesäpuita silloin kun pesät ovat näkyviä ja säännöllisessä käytössä. Tämä suoja koskee myös merikotkan pesäpuita, ja tämän lainkohdan tulkinnasta on käyty keskusteluja koskien suojavyöhykkeen laajuutta ja lisääntymisaikaisen häirinnän estämisen edellyttämiä toimenpiteitä.

Uhanalaisilla lajeilla on kansallisessa lainsäädännössä vahvempi suojelustatus kuin muilla eläimillä. Merikotka siirtynee lähivuosina pois erityisesti suojeltujen lajien luettelosta, mikä on velvoittanut viranomaisia estämään lajin esiintymispaikan hävittämistä tai heikentämistä (LsL 47§). Metsien sertifiointissa uhanalaisilla lajeilla on niin ikään vahvempi asema kuin muilla. Myös erilaisiin merikotkan tutkimus- ja suojeluhankkeisiin pesivän kannan elinkelpoisuus saattaa vaikuttaa, joskin lajin asema ravintoketjun huippupetona on edelleen vahva ja monin tavoin kiinnostava.

Maamme suuret petolinnut ovat – kiitos pitkän suojelutyön ja tiedotuksen – saavuttaneet ihmisten mielissä sellaisen arvostuksen, että niitä halutaan suojella. Suojelustatuksen muutos tuskin tulee merkittävästi vaikuttamaan merikotkan suojeluun Suomessa. Kuluneen vuoden aikana on jatkettu neuvotteluja Suomen Metsäkeskuksen, Ympäristöministeriön, alueellisten ELY-keskusten, Luomuksen ja merikotkatyöryhmän

kesken siitä, millä tavoin merikotkien pesäpuut suojavyöhykkeineen voidaan turvata entistä paremmin metsien käsittelyssä.

Ahvenanmaalla on jatkunut keskustelu merikotkan suojelun heikentämisestä, jotta 2000-luvulla romahtanut haahkakanta voisi elpyä. Merikotkatyöryhmä on inventoinut Ahvenanmaan merikotkakantaa, toimittanut maakuntahallitukselle tietoa kannan kehityksestä siellä sekä valottanut taustaa merikotkan ja haahkan suhteesta. Samalla on pyritty osoittamaan, että esim. eräiden kansalaisten ehdottamalla merikotkan suojametsästyksellä tai pesinnän häiritsemisellä aiheutettaisiin vain vahinkoa Ahvenanmaan maineelle ilman näkyvää vaikutusta haahkan tilanteeseen.

Haukka- ja pöllötyöryhmä

Haukka- ja pöllötyöryhmä perustettiin syksyllä ja varsinainen toiminta alkaa vuonna 2021. Työryhmän puheenjohtajana toimii Erkki Korpimäki ja muut jäsenet ovat Heidi Björklund, Tomi Hakkari, Kim Hietikko, Hannu Lehtoranta, Heikki Lokki, Stefan Siivonen, Matti Suopajarvi, Risto Tornberg ja Jari Valkama. Työryhmä valitsee keskuudestaan vuosittain puheenjohtajan ja tarvittaessa tehoryhmiä eri toimintojen suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Haukka- ja pöllötyöryhmän päätehtävä on haukkojen ja pöllöjen suojelutyön ohjaus ja toimeenpano sekä näiden lajien suojelua edesauttavan tutkimuksen organisointi ja toteuttaminen. Ryhmä toimii muiden työryhmien tapaan Sääksisäätiön hallituksen alaisuudessa. Työryhmä on koottu eri puolilla maata asuvista petolintuasiantuntijoista (10), joista osa on mukana jo ennestään säätiön toiminnassa. Tässä vaiheessa haukat ja pöllöt ovat yhtenä joukkona ja tilanteen mukaan harkitaan myöhemmin onko tarvetta eriyttää niitä. Työryhmä lähtee toteuttamaan toimenkuvaansa paneutumalla lajien nykytilanteeseen, uhkatekijöihin ja niihin vaikuttamiseen.

Säätiö etsii rahoitusmahdollisuuksia työryhmän tekemien aloitteiden pohjalta. Sääksisäätiön harkinnanvaraiset apurahat koskien kaikkia petolintuja tulevat ensi kertaa jakoon kevään 2021 vuosikokouksessa. Haukat ja pöllöt -lajiryhmä otetaan myös esille näkyvästi säätiön sisäisessä ja ulkoisessa tiedottamisessa, jolloin saadaan suojelutyölle myönteistä julkisuutta ja tukijoita.

Viestintätyöryhmä

Syksyllä perustettiin myös viestintäryhmä, joka jatkaa säätiön aiemman työvaliokunnan hoitamia viestintätehtäviä. Työryhmän toimenkuvaa päästään toteuttamaan vuoden 2021 aikana. Työryhmässä on mukana petolintuasiantuntijoita eri puolilta maata sekä joukko tiedotukseen perehtyneitä henkilöitä verkostoineen. Heidän tekemisensä saadaan säätiön kotisivujen ja Facebook-sivujen kautta nopeasti sekä säätiön sisäiseen jakeluun että julkisuuteen.

Viestintää ohjaavat arvot ovat avoimuus, luotettavuus, ymmärrettävyys, vuorovaikutteisuus ja palveluhenkisyys. Sääksisäätiön viestinnän kohderyhmiä ovat sisäisen viestinnän osalta säätiön toiminnassa mukanaolevat henkilöt ja ulkoisen osalta yleisö sekä viranomaiset, jotka tarvitsevat tietoja muun muassa päätöksenteon perustaksi. Muita tärkeitä kohderyhmiä ovat lintuharrastajat ja heidän järjestönsä julkaisuineen, mahdolliset rahoittaja- ja lahjoittajatahot sekä säätiön muut yhteistyökumppanit.

Työryhmään kuuluivat: Markku Hyvärinen (pj, sosiaalinen media ja ulkoinen viestintä), Heikki Kainulainen (sääksiviestintä), Jouko Högmänder (merikotkaviestintä), Jonna Viisainen (sosiaalinen media ja kotisivut), Anu Turku (kotisivut ja sosiaalinen media), Jorma Yrjölä (kuvausaineiston tuotanto) ja Petri Hirva (kuvausaineiston tuotanto). Työryhmän apuna toimivat myös tiedottajat Panu Villanen, Pasi Leinonen, Juhani Koivu ja Simo Loisa (Pohtiolampi). Alueilla sääksitiedotukseen ovat osallistuneet Vesa Hyyryläinen (Kainuu), Hannu Tikkanen (Pohjanmaa), Kim Hietikko (Pirkanmaa), Hannu Lehtoranta (Pohjois-Karjala) ja Sirpa Rautiainen (Päijät-Häme ja Keski-Suomi).

Viestintätyöryhmän toiminta vuonna 2020

Viestintäryhmä on toiminut säätiössä usean vuoden ajan keskittyen sääksen suojelutyöhön ja siitä tiedottamiseen. Toimenkuvan muutos johti siihen, että tiedottamisen aihepiiri laajeni koskemaan petolintuja yleisesti. Viestintätyöryhmää täydennettiin siten, että mukaan saatiin aktiiveja henkilöitä eri puolilta maata.

Viestintäryhmä on pitänyt vuoden aikana kolme kokousta, joissa tarkasteltiin visiota ja toimenkuvaa, kotisivujen päivitystä, Sääksikeskuksen infomateriaalin päivitystä ja ryhmän täydennystä. Säätiön 30-vuotistilaisuuden valmistelu siirtyi koronan takia vuodelle 2021. Sääksisäätiön kotisivut muokattiin uuden toimintakentän mukaisiksi ja ajan tasalle. Keskeisiltä osin ne ovat nyt luettavissa myös englanniksi. Viestinnässä mukanaolevia henkilöitä koulutetaan kotisivujen uutismateriaalin omatoimiseen päivitykseen, mutta varmistetaan myös se, että uutismateriaalin voi lähettää suoraan vastuuhenkilölle, joka siirtää sen kotisivuille, Facebook- tai Instagram-sivuille riippuen sisällöstä. Yhteydenpitoa ja yhteistyötä aihepiirin eri organisaatioiden kanssa tehostetaan mm yhteisten tilaisuuksien ja tiedotteiden muodossa.

Hallinto ja muu toiminta

Sääksisäätiön hallitukseen kuului vuonna 2020 yksitoista henkilöä ja toimitusjohtajana työskenteli Markku Hyvärinen. Hallitukseen kuuluivat seuraavat henkilöt (taustayhteisö/asiantuntemus):

Ilmari Häkkinen	puheenjohtaja, BirdLife Kanta-Häme
Vesa Hyyryläinen	varapuheenjohtaja, Birdlife Suomi
Markku Hyvärinen	toimitusjohtaja
Jouko Högmänder	merikotkatyöryhmä
Erkki Korpimäki	haukka- ja pöllötyöryhmä
Toni Laaksonen	tutkimus, Turun yliopisto
Olli Lehtimäki	talouselämän asiantuntija
Heikki Lokki	petolintuasiantuntija
Ossi Nokelainen	petolintuasiantuntija, Jyväskylän yliopisto
Hannu Tikkanen	petolintuasiantuntija, Metsähallitus
Jari Valkama	petolintuasiantuntija, Luonnontieteellinen keskusmuseo, Helsingin yliopisto

Hallitus on pitänyt vuoden aikana vuosikokouksen (29.2.20) lisäksi neljä etäkokousta, joista keväällä kaksi ja syksyllä kaksi.

Säätiön talous

Sääksisäätiön tärkeimmät tulolähteet ovat yleensä olleet Pohtiolammen Sääksikeskuksen piilokojujen vuokrat ja tuotemyynti. Vuonna 2020 kuitenkin nämä tulolähteet romahtivat noin puoleen koronapandemian takia. Nyt ympäristöministeriön petolintujen suojelutyöhön myöntämä valtionapu oli merkittävin yksittäinen tulonlähde. Lisäksi asunto-osakkeen vuokratuotto, lahjoitukset ja UPM:n tekopesien rakentamiseen myöntämä tuki olivat tärkeitä.

Sääksisäätiölle myönnettiin avustuksia ja tukirahoitusta vuonna 2020 seuraavasti:

• Ympäristöministeriön harkinnanvarainen toiminta-avustus	14.000 €
• Kangasalan kaupunki	500 €
• Kangasalan kaupunki	3.930 €
• UPM Metsä	3.700 €
• Linnaseutu ry	1.067,50 €
• Muut lahjoitukset	946,60 €

Tämän lisäksi useat henkilöt ovat antaneet lahjoituksena matkakulunsa säätiölle ja järjestäneet materiaaliapua Sääksikeskuksen tarpeisiin.

Sääksisäätiön tärkeä toimintatapa on tukea petolintujen suojelua tutkimusta myöntämällä apurahoja. Kuluneena vuonna säätiö on jakoi hakemuksesta seuraavat apurahat:

- Pertti Koskimies 1.000 € sääksiseurantaan Pohjois-Karjalassa
- Jaani Mustonen ja Antti Pöllänen 1.000 € sääksiseurantaan Lapissa
- Keijo Ruuskanen 1.100 € tunnustusapuraha korvaavien sääksen tekopesien rakentamisesta

Säätiöllä on lähinnä lahjoitusten kautta kertynyttä omaisuutta asunto-osakkeen muodossa (yksiö Hämeenkatu 24, Hämeenlinna), vähäinen määrä osakesijoituksia, Pohtiolammen Sääksikeskuksen alueella sijaitsevaa rakennuskantaa sekä kassavaroja pankkitilillä. Tämän omaisuuden ja varojen käytöstä on sovittu, että ennen vuotta 2020 sääksen suojeluun hankitut varat käytetään jatkossakin tähän tarkoitukseen. Samoin vuonna 2019 saatua, petolintujen suojeluun myönnettyä WWF:n Panda-palkintoa on vielä jäljellä käytettäväksi toiminnan kehittämiseen lähiaikoina.

Varojen hankinta

Säätiön hallitus perusti työryhmän tehtävänänsä miettiä eri mahdollisuuksia varojen hankintaan. Työryhmä piti keväällä kaksi kokousta ja teki seuraavia päätöksiä:

- toimitusjohtaja Markku Hyvärinen koordinoi varainhankintaa
- Selvitetään säätiön mahdollisuus vastaanottaa testamentteja ja tiedotetaan tästä
- Tehdään pienkeräysilmoitus lahjoitusten keräämiseksi pesäkameroiden avulla
- Laaditaan myyntituoteluettelo ja valitaan petolintuaiheisia tuotteita valmistukseen
- Kartoitetaan myynti- ja jakelukanavia
- Haetaan rahoitusta eri lähteistä joko säätiön toimiessa hakijana tai suosittelijana. Mahdollisia hakemuksen kohteita ovat Suomen kulttuurirahaston maakuntarahastot ja yritykset

Sääksityöryhmä haki Pirkanmaan ELY-keskukselta avustusta Pohtiolammen vesiympäristön parantamiseen. Tarkoituksena on avustuksella ruopata ja uudelleen rakentaa kala-altaita ja laskeutusallasta. Hakemus ratkaistaan vuoden 2021 alussa.

Sääksisäätiö oli keskeisesti mukana valmistelemissa EU:n Life Nature and Biodiversity -ohjelmaan hakemusta RaptorLife-hanketta metsäpetolintujen suojelun edistämiseksi. Hankkeelle haettiin rahoitusta jo v. 2019 eikä hakemus myöskään nyt 2020 läpäissyt esikarsintaa. Suunnitelmissa on parantaa hakemusta ja jättää uusi hakemus v. 2021. Jouko Högmander, Jari Valkama, Heikki Lokki, Markku Hyvärinen ja Ilmari Häkkinen vastasivat hakemuksen laadinnasta.

Päähakijana hakemuksessa oli Helsingin yliopiston Luonnontieteellinen keskusmuseo (Luomus). Hankkeen tekijöiksi oli koottu laaja joukko viranomaisia sekä keskeisiä suojelun ja metsäalan toimijoita. Mukana oli 15 yhteistyökumppania ja 5 tukijaa. Yhteistyökumppaneina olivat Birdlife Suomi, DocArt, seitsemän ELY-keskusta, Metsähallituksen Luontopalvelut, Ruokavirasto, Suomen Metsäkeskus, Sääksisäätiö, Turun yliopiston Biodiversiteettikeskus ja UPM. Tukijoina hakemuksessa olivat Finnsilva, Metsähallituksen Metsätalous Oy, MTK, Stora Enso ja Tornator.

Hakemus käsitti 24 osahanketta. Kohdelajeina olivat mehiläishaukka, hiirihaukka, piekana, kanahaukka, maakotka, muuttohaukka, tunturihaukka, huuhkaja, helmipöllö ja varpuspöllö. Nämä ovat kaikki uhanalaisia (kanahaukka silmälläpidettävä, mutta tärkeä ”sateenvarjolaji”). Osahankkeista tärkeimmät koskivat petolintujen pesäpaikkojen säästämistä ilman korvausta ja suojelua korvausta vastaan. Myös hakemuksen koulutus- ja tiedotushankkeet olivat merkittäviä. Hakemuksen loppusumma oli 8,9 miljoonaa euroa, josta EU:n tuki olisi ollut 40%. Suurin osa omarahoituksesta oli laskettu tulevaisuuden pesäpaikkojen suojelukorvauksista (1,7 M €).

Sääksisäätiön osuus hakemuksessa oli ja tulee uudessa hakemuksessa olemaan varsin mittava. Se käsitti Pohtiolammen Sääksikeskuksen muuttamisen ja laajentamisen Petolintukeskukseksi. Sääksisäätiön on myös tarkoitus laatia suojeluohjelmat 10 petolintulajille sekä toteuttaa vapaaehtoisvoimin tekopesien ja pöllöpönttöjen rakentamista ja maastoon viemistä. Sääksisäätiön osuus budjetista oli 980 000 € ja 147 työkuukautta.

Säätiön edustustehtävät

Juhani Koivu on edustanut säätiötä Hämeenlinnan seudun luonnonsuojeluyhdistyksessä, Asunto-osakeyhtiö Hämeentie 4:n yhtiökokouksissa ja neuvottelutilaisuuksissa sekä toimintaryhmä Linnaseutu ry:ssä. Vesa Hyryläinen on jatkanut työtään säätiön edustajana ja petolintuasiantuntijana useissa ohjaus- ja valmisteluryhmissä Kainuun maakunnan alueella. Tuulivoimalahankkeet ja valtion metsien suojeluasiat ovat olleet näkyvästi esillä vuoden aikana. Raimo Uusitalo ja Lounais-Suomen sääksityöryhmä ovat tehneet yhteistyötä Neuroliitto ry:n kanssa ja liiton tuella mm järjestäneet liikuntarajoitteisille mahdollisuuden seurata sääksen pesätapahtumia nettikameran välityksellä ja Facebook-sivujen kautta. Ryhmä on aktiivisesti raportoinut satelliittisääksien liikkeistä Luomuksen nettisivuilla.

Markku Hyvärinen on edustanut säätiötä BirdLife Kanta-Hämeessä. Ilmari Häkkinen on toiminut yhteyshenkilönä Vanajavesikeskukseen ja Metsähallitukseen. Säätiö on toimintaryhmien Kantri ry:n ja Linnaseutu ry:n jäsenjärjestö.

Säätiön tilintarkastuksen suoritti tilintarkastusyhteisö Auditus Tilintarkastus Oy.

Lausunnot ja raportit

Ilmari Häkkinen ja Juhani Koivu laativat Ympäristöministeriön pyynnöstä raportin miten voidaan estää sääksien vierailut kalanviljelylaitoksilla 25.8.2020.

Kuluneena vuonna kolme Sääksisäätiön toiminnan ja historian kannalta tärkeää henkilöä siirtyivät tästä ajasta. Säätiö muisti heitä:

Kalastaja Pentti Linkola	7.12.1939 - 5.4.2020 Sääksmäellä
Lintuharrastaja Hannu Laurila	28.10.1954 - 22.7.2020 Lammilla
Lintuharrastaja Väinö Valkeila	24.12.1939 - 13.10.2020 Hämeenlinnassa

Onniteltiin:

Ministeri Pertti Salolainen 80 v	19.10.2020
----------------------------------	------------